

Tomáš Dvořák*

ZÁNİK ÚČASTI SPOLEČNÍKA VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM V ŘÍZENÍ INSOLVENČNÍM A EXEKUČNÍM PO 1. 1. 2021

Termination of a Shareholder's Participation
in a Limited Liability Company in Insolvency
and Execution Proceedings after 1 January 2021

Abstrakt

Účast společníka ve společnosti s ručením omezeným může nuceně zaniknout v řízení insolvenčním a exekučním. To není věcně nic nového, nicméně třetí novela zákona o obchodních korporacích provedená zákonem č. 33/2020 Sb. (s účinností od 1. 1. 2021) některé otázky právní úpravy významně změnila.

Klíčová slova

Zánik účasti společníka; společnost s ručením omezeným; insolvence; exekuce.

Abstract

A shareholder's participation in a limited liability company may be forcibly terminated in insolvency and execution proceedings. This is not materially new, but the third amendment to the Business Corporations Act implemented by Act No. 33/2020 Coll. (with effect from 1 January 2021) has significantly changed some issues of legal regulation.

* Doc. JUDr. Tomáš Dvořák, PhD., Katedra obchodního práva a Katedra občanského práva, Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni / Department of Commercial Law and Department of Civil Law, Faculty of Law, University of West Bohemia, Plzeň, Czech Republic / e-mail: thomas@kop.zcu.cz / ORCID: 0000-0002-0403-2427

Keywords

Termination of the Shareholder's Participation; Limited Liability Company; Insolvency; Execution.

1 Prohlášení konkursu na majetek společníka

1.1 Základní otázky

Prvým způsobem nuceného zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným (dále jen „společnost“) je zánik účasti společníka ve vazbě na prohlášení konkursu na majetek společníka. Samotným prohlášením konkursu na majetek společníka účast společníka ve společnosti však ještě nezaniká.

Po prohlášení konkursu na majetek společníka je podíl sepsán do majetkové podstaty [§ 206 odst. 1 písm. g) IZ], přičemž jedinou osobou oprávněnou k výkonu veškerých společnických práv a povinností od prohlášení konkursu je insolvenční správce [§ 228 písm. c), § 229 odst. 3 písm. c) IZ].¹

Kmenový list musí společník odevzdat po jeho sepsání do majetkové podstaty insolvenčnímu správci.

1.2 Postup zpeněžení podílu v konkursu

Insolvenční správce je povinen prodat podíl veřejnou dražbou (§ 287 IZ) nebo prodejem mimo dražbu (§ 289 IZ). I přes zákonný odkaz na § 213 odst. 1 ZOK je nepochybné, že povinnost postarat se o nucený prodej má insolvenční správce; odkaz je nepřesný, neboť z § 213 odst. 1 ZOK je využitelná jen první a druhá věta.

Insolvenční správce je z hlediska převoditelnosti podílu limitován zákonem a zakladatelským právním jednáním společnosti stejně jako kterýkoliv společník při převodu podílu. Jestliže je podíl nepřevoditelný, nemůže jej převést ani insolvenční správce. Pokud je podíl převoditelný omezeně, je tato omezení povinen respektovat i insolvenční správce.

Insolvenční správce prodá podíl, jehož převod není ani omezen, ani vyloučen, za přiměřenou cenu bez zbytečného odkladu poté, co se podíl stal

---

¹ V jednočlenné společnosti je insolvenční správce oprávněn i k výkonu působnosti valné hromady jediným společníkem podle § 12 ZOK.

součástí majetkové podstaty. Prodaný podíl připadne přímo do majetku nového společníka, kterým může být kterýkoliv z dosavadních společníků nebo extraneus.

Společníci mají zákonné předkupní právo k prodávanému podílu. Využije-li předkupní právo více společníků, pak se podíl rozdělí mezi tyto společníky podle poměru jejich podílů; tím není vyloučena jiná dohoda. To ovšem neplatí bezvýjimečně; osoby blízké dlužníkovi a osoby, které s ním tvoří koncern, nesmí nabývat majetek náležející do majetkové podstaty, a to ani na základě zákonného předkupního práva, a podíl na ně nesmí být převeden ani ve lhůtě 3 let od skončení konkursu; smlouva uzavřená v rozporu s tímto zákazem je relativně neplatná (§ 295 odst. 1 IZ). Insolvenční soud sice při splnění určitých podmínek může povolit výjimku (§ 295 odst. 3 IZ), obecně je však tato úprava zejména při konkursu na majetek menšinového společníka, jehož podíl má zájem nabýt řídící osoba v koncernu, nepřilíš rozumná.

Teprve když žádný z ostatních společníků nevyužije své předkupní právo, může být podíl prodán komukoliv. Přijaté plnění za převedený podíl náleží do majetkové podstaty a slouží k uspokojení věřitelů.

Insolvenční správce je povinen prodat podíl bez zbytečného odkladu, nejpozději do 6 měsíců ode dne účinků prohlášení konkursu. Předmětná lhůta je – vzhledem k nutnosti nabídky ostatním společníkům ve vícečlenných společnostech a k nutnosti souhlasu věřitelského výboru a insolvenčního soudu se způsobem a podmínkami prodeje, jakož i vzhledem k nutnosti sehnat zájemce o nabytí podílu v případě jeho přímého prodeje – relativně krátká.

Je-li konkurs zrušen z jiných důvodů než pro splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek společníka je zcela nepostačující:²

1. ještě předtím, než insolvenční správce podíl prodal, pak účast společníka ve společnosti není dotčena a trvá kontinuálně dál, nebo
2. až poté, co insolvenční správce podíl prodal, pak účast bývalého společníka ve společnosti zanikla, platnost a účinnost prodeje podílu není zrušením konkursu dotčena a bývalému společníkovi musí být vydáno přijaté plnění za převedený podíl (§ 312 odst. 1 IZ).

² Například odvolacím soudem proto, že nebyly splněny podmínky pro prohlášení konkursu na majetek společníka na základě jeho odvolání podle § 141 IZ nebo insolvenčním soudem z důvodů podle § 308 odst. 1 písm. a) nebo b) nebo odst. 2 IZ.

1.3 Postup při nemožnosti zpeněžení podílu v konkursu

Jestliže nastane některá z následujících situací:

1. podíl je nepřevoditelný,
2. podíl je omezeně převoditelný, není jej však možno převést pro nesplnění zákonem nebo zakladatelským právním jednáním stanovené podmínky (např. příslušný orgán společnosti neudělil s převodem podílu souhlas), nebo
3. insolvenčnímu správci se nepodařilo z objektivních důvodů (např. pro jeho faktickou bezcennost) podíl převést,

pak marným uplynutím kogentní zákonné lhůty 6 měsíců ode dne, kdy nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek společníka, nastanou tyto účinky:

- a) dosavadní společník pozbývá svého podílu, který se stává podílem uvolněným; k tomuto dni zaniká jeho účast ve společnosti, a
- b) osobě, jejíž účast ve společnosti zanikla, nebo jejímu univerzálnímu právnímu nástupci, vzniká právo na vypořádací podíl, který však společnost vyplatí k rukám insolvenčního správce ve prospěch majetkové podstaty.

Úprava byla (již před novelou zákona o obchodních korporacích provedenou zákonem č. 33/2020 Sb.)³ a je ve vztahu k nepřevoditelným podílům nedomyšlená, neboť není zřejmé, proč je vyžadováno, aby uplynula zákonná šestiměsíční lhůta, než účast společníka ve společnosti zanikne. Patrně zákonodárce chtěl dát insolvenčnímu správci prostor pro jednání se společností např. stran umožnění změny zakladatelského právního jednání tak, že se podíl stane převoditelným. Řešení to není nepředstavitelné; jsou-li naplněny podmínky § 147 odst. 1 věty druhé a § 171 ZOK, může insolvenční správce takové řešení prosadit i sám jen silou hlasů spojených s jím spravovaným podílem bez ohledu na vůli ostatních společníků.

³ Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, VIII. volební období (2017–2021), parlamentní tisk č. 207/0, důvodová zpráva, zvláštní část, bod 230 (§ 206).

Nedošlo-li ke zpeněžení podílu a je-li konkurs zrušen z jiných důvodů než pro splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek společníka je zcela nepostačující:

- ještě předtím, než uplynula zákonná lhůta 6 měsíců ode dne, kdy nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek společníka, pak účast společníka ve společnosti není dotčena a trvá kontinuálně dál,
- až poté, co uplynula zákonná lhůta 6 měsíců ode dne, kdy nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek společníka, pak účast bývalého společníka ve společnosti zanikla.

Výše uvedené platí i pro oblast podílů v jednočlenné společnosti. Zákon – věcně docela nesmyslně – nedává pro tyto případy výjimku, ač pravý opak by byl žádoucí.⁴

1.4 Správa podílu v majetkové podstatě

Insolvenční správce je oprávněn a povinen vykonávat práva a povinnosti společníka, a to i v průběhu sporu o vyloučení podílu ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (civ. R 94/2006). Tato úprava vyvolává otázku, jak má být postupováno v těch případech, kdy dlužník nebo třetí osoba podal excindační žalobu podle § 225 IZ, kterou se domáhá vyloučení podílu z majetkové podstaty. Má-li mít výklad zákona smysl, je podle všeho nezbytný následující postup.

Byla-li řádně a včas podána excindační žaloba, nesmí insolvenční správce až do doby právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o excindační žalobě podíl zpeněžit ani s ním nijak jinak naložit (§ 225 odst. 4 IZ). Otázkou v daném kontextu je, jak tomu bude během zákonné šestiměsíční lhůty podle § 206 odst. 3 věty druhé ZOK. Je věcně nepřijatelný ten výklad, že bez ohledu na dosud neskončené řízení o excindační žalobě by marným uplynutím zákonné šestiměsíční lhůty účast dlužníka ve společnosti zanikla a podíl by se stal podílem uvolněným; takový výklad by smysl zákona reálně anuloval. Jediný výklad, který dává smysl, je ten, že podáním excindační

⁴ ŠUK (In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 539) dovozuje, že zákonná šestiměsíční lhůta neplatí pro podíl v jednočlenné společnosti. Pro tento výklad zákon ovšem nemá žádnou oporu a ani cit. autor nepředkládá žádné argumenty ve prospěch svého výkladu.

žaloby se běh šestiměsíční lhůty podle § 206 odst. 3 věty druhé ZOK staví (§ 648 ObčZ in fine).

Byl-li žalobce s excindační žalobou úspěšný, je dnem právní moci rozhodnutí o vyloučení podílu z majetkové podstaty obnoven výkon veškerých práv a povinností společníka k jeho podílu. Pokud ovšem žalobce s excindační žalobou úspěšný nebyl, pak po pravomocném skončení řízení o excindační žalobě se obnovuje běh zákonné šestiměsíční lhůty podle § 206 odst. 3 věty druhé ZOK.

2 Schválení oddlužení společníka

Druhým způsobem nuceného zániku účasti společníka ve společnosti je zánik účasti společníka ve vazbě na schválení oddlužení společníka. Samotným schválením oddlužení společníka však jeho účast ve společnosti ještě nezaniká.

Insolvenční soud v rozhodnutí o schválení oddlužení označí majetek, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty [§ 406 odst. 2 nebo odst. 3 písm. e) IZ]. Pokud je mezi tento majetek zařazen i podíl, pak po schválení oddlužení je podíl sepsán do majetkové podstaty [§ 398 odst. 2 nebo 3 ve spojení s § 206 odst. 1 písm. g) IZ], přičemž jedinou osobou oprávněnou k výkonu veškerých společnických práv a povinností po dobu od schválení oddlužení je insolvenční správce [§ 398 odst. 2 nebo 3 ve spojení s § 228 písm. c), § 229 odst. 3 písm. c) IZ].⁵ Podíl do majetkové podstaty nebude zařazen pouze tehdy, pokud jej dlužník nabude až v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení (§ 398 odst. 2 a 6 IZ).

Zákonná úprava zániku účasti společníka ve společnosti v souvislosti se schválením oddlužení společníka se vztahuje na oba způsoby oddlužení. To platí i přesto, že důvodová zpráva k novele zákona o obchodních korporacích provedené zákonem č. 33/2020 Sb. uvádí, že se tato úprava vztahuje na oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, přičemž v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře tomuto režimu podléhat nebude, neboť

⁵ V jednočlenné společnosti je insolvenční správce oprávněn i k výkonu působnosti valné hromady jediným společníkem podle § 12 ZOK.

v takovém případě je dán zájem na trvání účasti ve společnosti, jenž může generovat finanční prostředky, ze kterých se plní splátkový kalendář. Pokorná se k tomuto stanovisku přihlašuje.⁶ Tak tomu však není, neboť v průběhu projednávání vládního návrhu zákona v Poslanecké sněmovně doznal text novely § 206 odst. 3 ZOK změny spočívající v nahrazení původních slov „oddlužení zpeněžením majetkové podstaty“ toliko slovem „oddlužení“.

Kmenový list musí společník odevzdat po jeho sepsání do majetkové podstaty insolvenčnímu správci.

Je-li schválené oddlužení zrušeno podle § 418 IZ:

1. ještě předtím, než insolvenční správce podíl prodal, pak účast společníka ve společnosti není dotčena a trvá kontinuálně dál,
2. až poté, co insolvenční správce podíl prodal, pak účast bývalého společníka ve společnosti zanikla, platnost a účinnost prodeje podílu není zrušením schváleného oddlužení dotčena a přijaté plnění je:
  - a) zahrnuto do majetkové podstaty, rozhodl-li insolvenční soud současně o prohlášení konkursu na majetek společníka, nebo
  - b) vydáno bývalému společníkovi, jestliže insolvenční soud řízení zastavil.

Nedošlo-li ke zpeněžení podílu a je-li schválené oddlužení zrušeno podle § 418 IZ:

- ještě předtím, než uplynula zákonná lhůta 6 měsíců ode dne, kdy nastaly účinky schválení oddlužení společníka, pak účast společníka ve společnosti není dotčena a trvá kontinuálně dál,
- až poté, co uplynula zákonná lhůta 6 měsíců ode dne, kdy nastaly účinky schválení oddlužení společníka, pak účast bývalého společníka ve společnosti zanikla.

O zpeněžení podílu po schválení oddlužení, o postupu při nemožnosti zpeněžení podílu po schválení oddlužení a o správě podílu v majetkové podstatě po schválení oddlužení platí totéž, co již bylo řečeno výše po prohlášení konkursu na majetek společníka.

⁶ POKORNÁ, J. In: LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 1021.

3 Zrušení konkursu na majetek společníka proto, že jeho majetek je zcela nepostačující

Účast společníka ve společnosti zaniká zrušením konkursu prohlášeného na majetek společníka proto, že jeho majetek je zcela nepostačující (§ 206 odst. 1 ZOK). Dnem právní moci rozhodnutí soudu:

1. dosavadní společník pozbývá svého podílu, který se stává podílem uvolněným; k tomuto dni zaniká jeho účast ve společnosti, a
2. osobě, jejíž účast ve společnosti zanikla, nebo jejímu univerzálnímu právnímu nástupci, vzniká právo na vypořádací podíl. Vzhledem k požadavku, že majetek společníka musí být zcela nepostačující, je zjevné, že takový vypořádací podíl musí být reálně vzato ne-li přímo v nulové, pak jen v docela minimální výši.

Kmenový list musí bývalý společník odevzdat společnosti.

4 Výkon rozhodnutí postižením podílu

Dalším možným způsobem nuceného zániku účasti společníka ve společnosti je postižení jeho podílu výkonem rozhodnutí; úprava je obsažena v § 206 odst. 1 a 2 ZOK a § 320aa–320ab o. s. ř.

Pro primo, v exekuční dražbě lze prodat podíl neomezeně převoditelný i omezeně převoditelný.

Je-li podíl převoditelný, pak exekuční soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu zakáže:

1. povinnému podíl převádět nebo zatěžovat, a
2. příslušnému orgánu společnosti udělit povinnému k převodu nebo k zatížení podílu souhlas, je-li ho potřeba.

K určení ceny podílu exekuční soud přibere soudního znalce; za tímto účelem je společnost povinna poskytnout soudu a soudnímu znalci potřebné informace.

Exekuční soud doručí dražební vyhlášku společnosti, která je povinna informovat způsobem stanoveným pro svolání valné hromady bez zbytečného odkladu ostatní společníky, že jí byla doručena dražební vyhláška a že tato dražební vyhláška je k nahlédnutí v sídle společnosti. Společnost je povinna zaslat společníkovi, který o to požádá, opis dražební vyhlášky na jeho náklady a nebezpečí na adresu uvedenou v žádosti.

Je-li podíl omezeně převoditelný, může se exekuční dražby zúčastnit a podíl vydražit pouze osoba, která ještě před jejím zahájením prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem a zakladatelským právním jednáním pro účast ve společnosti. Zúčastní-li se exekuční dražby jiný společník a učiní-li s jinými dražiteli stejné nejvyšší podání, udělí se mu příklep.

Udělením příklepu zaniká účast dosavadního společníka ve společnosti a vydražitel se stává novým společníkem, pokud zaplatí nejvyšší podání řádně a včas, a to s právními účinky k okamžiku udělení příklepu; tím zanikají i zástavní, zadržovací a další práva váznoucí na podílu. Pohledávky oprávněného a náklady výkonu rozhodnutí se uspokojí z výtěžku exekuční dražby.

Exekuční soud oznámí udělení příklepu obchodnímu rejstříku a také společnosti.

Mírně odlišný postup oproti výše uvedenému je stanoven v těch případech, kdy je podíl představován kmenovým listem. Kmenový list povinného vykonavatel po právní moci rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí sepiše a odevzdá do soudní úschovy. Exekuční soud se poté postará o jeho zpeněžení.

Jestliže se podíl ani v opakované exekuční dražbě nepodařilo prodat, pak dnem, kdy bylo společnosti doručeno vyznění o neúspěšné opakované dražbě v řízení o výkonu rozhodnutí:

- a) povinný pozbývá svého podílu, který se stává podílem uvolněným; k tomuto dni zaniká jeho účast ve společnosti, a
- b) osobě, jejíž účast ve společnosti zanikla, nebo jejímu univerzálnímu právnímu nástupci, vzniká právo na vypořádací podíl, který je však postižen výkonem rozhodnutí.

Pro secundo, není-li podíl převoditelný, pak dnem právní moci rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu:

- povinný pozbývá svého podílu, který se stává podílem uvolněným; k tomuto dni zaniká jeho účast ve společnosti, a
- osobě, jejíž účast ve společnosti zanikla, nebo jejímu univerzálnímu právnímu nástupci, vzniká právo na vypořádací podíl, který je však postižen výkonem rozhodnutí.

5 Exekuce postižením podílu

Konečně posledním způsobem nuceného zániku účasti ve společnosti je exekuce postižením podílu; úprava je obsažena v § 206 odst. 1 ZOK a § 63 EŘ, přičemž soudní exekutor zde přiměřeně postupuje podle o. s. ř. (§ 52 odst. 1 EŘ).

Soudní exekutor zašle povinnému:

1. vyrozumění o zahájení exekuce podle § 44 EŘ, pokud mu již nebylo zasláno dříve,
2. výzvu ke splnění vymáhané povinnosti podle § 46 odst. 6 EŘ, a
3. exekuční příkaz k postižení podílu podle § 47 EŘ.

Exekuci postižením podílu lze provést až poté, co marně uplyne lhůta obsažená ve výzvě soudního exekutora ke splnění vymáhané povinnosti podle § 46 odst. 6 EŘ. Dojde-li ke splnění vymáhané povinnosti povinným řádně a včas, exekuce postižením podílu nebude provedena.

Pro primo, soudní exekutor může v exekuční dražbě prodat podíl neomezeně převoditelný i omezeně převoditelný.

Soudní exekutor v exekučním příkazu zakáže:

- a) povinnému podíl převádět nebo zatěžovat, a
- b) příslušnému orgánu společnosti udělit povinnému k převodu nebo k zatížení podílu souhlas, je-li ho potřeba.

K určení ceny podílu soudní exekutor přibere soudního znalce; za tímto účelem je společnost povinna poskytnout soudnímu exekutorovi a soudnímu znalci potřebné informace.

Soudní exekutor doručí dražební vyhlášku společnosti, která je povinna informovat způsobem stanoveným pro svolání valné hromady bez zbytečného odkladu ostatní společníky, že jí byla doručena dražební vyhláška a že tato dražební vyhláška je k nahlédnutí v sídle společnosti. Společnost je povinna zaslat společníkovi, který o to požádá, opis dražební vyhlášky na jeho náklady a nebezpečí na adresu uvedenou v žádosti.

Je-li podíl omezeně převoditelný, může se exekuční dražby zúčastnit a podíl vydražit pouze osoba, která ještě před jejím zahájením prokáže,

že splňuje požadavky stanovené zákonem a zakladatelským právním jednáním pro účast ve společnosti. Zúčastní-li se exekuční dražby jiný společník a učiní-li s jinými dražiteli stejné nejvyšší podání, udělí se mu příklep.

Udělením příklepu zaniká účast dosavadního společníka ve společnosti a vydražitel se stává novým společníkem, pokud zaplatí nejvyšší podání řádně a včas, a to s právními účinky k okamžiku udělení příklepu; tím zanikají i zástavní, zadržovací a další práva váznoucí na podílu. Pohledávky oprávněného a náklady exekuce se uspokojí z výtěžku exekuční dražby.

Soudní exekutor oznámí udělení příklepu obchodnímu rejstříku a také společnosti.

Mírně odlišný postup oproti výše uvedenému je stanoven v těch případech, kdy je podíl představován kmenovým listem. Kmenový list povinného soudní exekutor po právní moci exekučního příkazu sepíše, převezme a postará se o jeho zpeněžení.

Jestliže se podíl ani v opakované exekuční dražbě nepodařilo prodat, pak dnem, kdy bylo společnosti doručeno vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě v exekučním řízení:

- povinný pozbývá svého podílu, který se stává podílem uvolněným; k tomuto dni zaniká jeho účast ve společnosti, a
- osobě, jejíž účast ve společnosti zanikla, nebo jejímu univerzálnímu právnímu nástupci, vzniká právo na vypořádací podíl, který je však postižen exekucí.

Pro secundo, není-li podíl převoditelný, pak dnem právní moci exekučního příkazu k postižení podílu po uplynutí lhůty 30 dnů uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle § 46 odst. 6 EŘ, nebo dnem právní moci rozhodnutí, kterým bylo řízení o zastavení exekuce zastaveno, nebo kterým byl návrh na zastavení exekuce odmítnut nebo zamítnut, byl-li ve lhůtě 30 dnů uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle § 46 odst. 6 EŘ podán návrh na zastavení exekuce:

- povinný pozbývá svého podílu, který se stává podílem uvolněným; k tomuto dni zaniká jeho účast ve společnosti, a
- osobě, jejíž účast ve společnosti zanikla, nebo jejímu univerzálnímu právnímu nástupci, vzniká právo na vypořádací podíl, který je však postižen exekucí.

6 Společné výklady

6.1 Nepřípustnost postižení podílu v řízení insolvenčním a exekučním

Jestliže povinný nabyl dědictvím podíl, jenž podle nařízení zůstavitele obsaženého v pořízení pro případ smrti má přejít na svěřenského nástupce jako následného dědice, pak takový podíl lze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí jen tehdy, není-li povinný podle nařízení zůstavitele omezen ve svém právu s podílem volně disponovat (§ 1521 ObčZ *in fine*); je-li povinný omezen, musí být výkon rozhodnutí nebo exekuce zastaveny (§ 320aa odst. 2 o. s. ř.).

Insolvenční zákon nemá pro tyto případy výslovnou úpravu, nicméně lze soudit, že se toto omezení použije i pro oblast insolvenčních řízení. Je-li dlužník podle nařízení zůstavitele omezen ve svém právu s podílem volně disponovat, pak je podíl majetkem, který nelze výkonem rozhodnutí postihnout a do majetkové podstaty dlužníka tudíž nenáleží (§ 207 odst. 1 IZ). Vzhledem k tomu ani v souvislosti s prohlášením konkursu na majetek společníka, ani v souvislosti se schválením oddlužení společníka a ani zrušením konkursu na majetek společníka proto, že jeho majetek je zcela nepostačující, účast společníka ve společnosti nemůže zaniknout.

6.2 Obnovení účasti ve společnosti

Zanikla-li účast společníka zpeněžením jeho podílu insolvenčním správcem nebo vykonavatelem nebo soudním exekutorem, pak se jeho účast ve společnosti obnovit nemůže.

Zanikla-li však účast společníka ve společnosti uvolněním jeho podílu, pak může být obnovena, jestliže:

1. společnost dosud nenaložila s uvolněným podílem,⁷ a

⁷ Zánik účinků exekučního příkazu v důsledku provedení exekuce bude možné prokázat zpravidla oznámením soudního exekutora o skončení exekuce; to, že k zániku účinků exekučního příkazu došlo před tím, než společnost naložila s uvolněným podílem, může doložit např. výpis ze seznamu společníků nebo čestné prohlášení společnosti. K tomu viz zejména civ. R 109/2015; a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5455/2014. *Právní rozhledy*. 2016, č. 4, s. 147 a násl. (a *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 2, s. 55 a násl.; a *Soudní judikatura*. 2016, č. 8, s. 641 a násl.).

2. (a) konkurs prohlášený na majetek společníka byl zrušen z jiných důvodů než pro splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek společníka je zcela nepostačující, nebo (b) rozhodnutí o zrušení konkursu prohlášeného na majetek společníka proto, že jeho majetek je zcela nepostačující, bylo zrušeno, nebo (c) vymáhaná povinnost nebyla alespoň zčásti splněna z prostředků získaných postužením podílu výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Společník musí projev vůle o obnovení účasti doručit společnosti v zákonné prekluzivní lhůtě 4 měsíců od právní moci rozhodnutí soudu, jinak toto jeho právo zaniká. Projev vůle o obnovení účasti musí mít písemnou formu s úředně ověřeným podpisem, jinak jde o právní jednání relativně neplatné, ledaže společník tuto vadu dodatečně zhojí (§ 582 odst. 1 ObčZ).

Účast společníka ve společnosti se obnovuje nikoliv zpětně, nýbrž až dnem, kdy byl společnosti doručen projev vůle společníka účast obnovit; k tomuto dni uvolněný podíl přechází zpět do vlastnictví staronového společníka.

Společnost je projevem vůle společníka obnovit účast vázána a nemůže jej odmítnout, resp. neakceptovat; zákon poskytuje výhradní jednostranné právo rozhodnout se, zda (ne)chce obnovit svoji účast, společníkovi. Výše uvedené platí i obráceně; společnost nemůže společníka k obnovení účasti nutit.

Vyplatila-li již společnost vypořádací podíl k rukám insolvenčního správce nebo vykonavatele nebo soudního exekutora, pak ten je povinen jej společníkovi vydat; to neplatí, byly-li příslušné prostředky v insolvenčním nebo exekučním řízení spotřebovány (např. na odměnu insolvenčního správce nebo náklady konkursu).

Projevili-li společník vůli k obnovení účasti, pak musí vyplacený vypořádací podíl společnosti vrátit nebo (není-li to z objektivních důvodů možné) nahradit. Vypořádací podíl musí být vrácen nebo nahrazen současně s projevem vůle obnovit účast, jinak k obnovení účasti nedojde. Tento zákonný požadavek v současnosti však zpravidla nebude proveditelný především z praktických důvodů. Typicky všude tam, kde bude společník vracet společnosti nepeněžitě plnění, bude nezbytné jeho převzetí společností, resp. osobou jí k tomu pověřenou. Při poukazování peněžitého plnění pak společník bude

potřebovat taktéž alespoň minimální součinnost společnosti (např. informací o jejím bankovním spojení). Zákon je proto třeba interpretovat tak, že společník v oznámení o obnovení účasti projeví vůli vypořádací podíl vrátit nebo nahradit a vyzve společnost k potřebné součinnosti.

Vzhledem k neexistenci jakékoliv úpravy, jakož i s přihlédnutím ke skutečnosti, že není zřejmé, z čeho a kdo by případně uhrazoval rozdíl, lze soudit, že vypořádací podíl se vrátí v původní (nominální) výši a společnosti nic jiného nenáleží; případné plody a užitky vzešlé z tohoto plnění v mezidobí si společník může ponechat.

Byl-li vypořádací podíl vyplacen v nepeněžitě podobě a není-li možné toto reálně vrátit (např. proto, že plnění bylo poskytnuto ve věcech, které byly zničeny, spotřebovány atp.), pak musí být vypořádací podíl nahrazen v podobě, na které se strany dohodnou, jinak v penězích; výše částky musí být určena dohodou stran, jinak musí dojít k ocenění původního nevratitelného nepeněžitě plnění s využitím soudního znalce.

Nejisté je, zda může společnost nepřijmout vrácený vypořádací podíl od společníka (s cílem znemožnit obnovení jeho účasti ve společnosti). Podle všeho je takový postup nepřipustný. Odmítne-li proto společnost přijmout vypořádací podíl, účast společníka ve společnosti se obnoví, avšak jeho povinnost vrátit společnosti vypořádací podíl zaniká pro následnou nemožnost plnění (§ 2006 odst. 1 ObčZ).⁸

Pokud společnost vypořádací podíl dosud nevyplatila, pak jej:

1. již nebude vyplácet, projeví-li společník vůli k obnovení účasti, nebo
2. vyplatí k rukám bývalého společníka, pokud ten v zákonné lhůtě neprojeví vůli k obnovení své účasti ve společnosti.

⁸ Protiargumentem zde může být, že tak nastane absurdní stav, že společník bude mít podíl (a z něj plynoucí majetkovou účast) ve společnosti, aniž by reálně společnosti jakkoliv majetkově přispěl. To je ovšem logický důsledek nezákonného jednání společnosti, jež v rozporu se zákonem nepřijala vrácený vypořádací podíl, ač jej přijmout byla povinna. Jiný výklad tu není možný, protože by umožnil společnosti zmařit společníkovi obnovení jeho účasti.

6.3 Dodatek

Zvláštní pravidla platí pro případ, kdy je podíl představován kmenovým listem.

Kmenový list insolvenční správce, vykonavatel nebo soudní exekutor odevzdá:

1. novému společníkovi, jenž podíl nabyt zpeněžením, nebo
2. společnosti, jestliže došlo k uvolnění podílu.

Jestliže došlo k obnovení účasti dlužníka nebo povinného ve společnosti, pak insolvenční správce nebo vykonavatel nebo soudní exekutor, mají-li dosud kmenový list ve své moci, nebo společnost, byl-li jí kmenový list již odevzdán, vrátí kmenový list staronovému společníkovi.